CHỦ NGHĨA KHỦNG BỐ Ở NƯỚC NGA
QUÁ KHỨ, HIỆN TẠI VÀ TRIỂN VỌNG CỦA CUỘC CHIẾN CHỐNG KHỦNG BỐ

TSKH. Trần Hiệp
Học viện Chính trị khu vực I
Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

Kể từ 1991 đến nay, tại nước Nga, chủ nghĩa khủng bố trở thành một hiện tượng đặc biệt, một nguy cơ lớn đe dọa an ninh, độc lập, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ của Liên bang Nga, là hiểm họa đối với cuộc sống của nhân dân Nga. Nghiên cứu về chủ nghĩa khủng bố quốc tế và chủ nghĩa khủng bố Nga là một việc làm cần thiết, cấp bách hiện nay. *Với ý nghĩa đó, bài viết này góp phần làm rõ chủ nghĩa khủng bố tại Nga: tóm lược lịch sử chủ nghĩa khủng bố ở nước Nga và phân tích thực trạng chủ nghĩa khủng bố Nga, triển vọng của nó trong thời gian tới.*

I. KHÁI LƯỢC LỊCH SỬ CHỦ NGHĨA KHỦNG BỐ Ở NƯỚC NGA

Trong lịch sử nước Nga, *các hành động khủng bố* như ám sát, giết đối thủ, người thừa kế đối lập của giới lãnh chúa, phong kiến Nga đã diễn ra từ thời trung cổ. Ví dụ, năm 1762 Nữ hoàng Êcatêrina II lên ngôi do đã giết chồng mình là Piốt III cháu Piốt I; Năm 1801 những người âm mưu phản loạn đã giết Sa hoàng Paven[1]; Tháng 8-1879 tại thành phố Xanh Pêtécbua, tổ chức "ý chí nhân dân" được thành lập và đề ra nhiều biện pháp tiến hành cách mạng, biện pháp chủ yếu là *khủng bố, ám sát* Sa hoàng Alécxandơ đệ nhị. Cuộc mưu sát Sa hoàng xảy ra vào tháng 8-1880 nhưng bất thành. Nga hoàng đàn áp, bắt gần 500 thành viên tổ chức này. Nhiều hội viên trụ cột của Hội bị xử tử, một số bỏ chạy ra nước ngoài[2].

Vào đầu thế kỷ XX, các tổ chức bí mật, bất hợp pháp ở nước Nga như: "ý chí nhân dân", "Liên minh những người cách mạng - xã hội Nga" cho rằng: *đối với các tổ chức hội kín cách mạng, hoạt động khủng bố là phương pháp tốt nhất, là vũ khí chủ yếu để đấu tranh chống lại kẻ thù và giành thắng lợi*

---

[1] Côseh P. A. *Lịch sử chủ nghĩa khủng bố Nga*, Mátxcơva, 1995, tr. 215-224.

[2] *Chủ nghĩa khủng bố hiện đại: thực trạng và triển vọng*. Mátxcơva, Viện Xã hội học, 2000, tr.18-19.

về chính trị[3]. Do quan điểm trên, trong những năm đầu thế kỷ XX, các đảng viên cách mạng - xã hội Nga đã thực hiện hàng loạt các cuộc khủng bố, các nạn nhân bị giết điển hình là: Năm 1901 Bộ trưởng Giáo dục N. Bôgôlêpốv; năm 1902 - Bộ trưởng Nội vụ Đ. Sipiagin, Tướng - Tỉnh trưởng tỉnh Khácốp là I. Ôbalenski; năm 1903 - Tướng - Tỉnh trưởng Phần Lan N. Bôbricôv; năm 1904 Bộ trưởng Nội vụ - V. Plêve; năm 1905 - Tỉnh trưởng Mátxcơva Hoàng thân S. Rômanốp[4].

Sau Cách mạng Tháng Mười Nga năm 1917, trong nội chiến giữa chính quyền Xôviết và các lực lượng phản cách mạng trên phạm vi toàn quốc, hai bên đã áp dụng các biện pháp *"khủng bố trắng" và "khủng bố đỏ"* nhằm tiêu diệt nhau.

Sách đỏ của Uỷ ban An ninh đặc biệt toàn Nga (Trêca) ghi lại: "Ở 22 tỉnh của Cộng hoà Xôviết xã hội chủ nghĩa Nga, chỉ trong tháng 6 năm 1918 các lực lượng phản cách mạng đã giết 824 người, tháng 7 là 4.141 người, tháng 8-339 người và tháng 9 là hơn 6.000 người"[5]. Ngày 30 tháng 8-1918, đảng viên cách mạng - xã hội Ph. Cablan ám sát Lênin. Do tình hình đặc biệt, 5/9/1918, Hội đồng Dân ủy Nga tuyên bố sử dụng "khủng bố đỏ" để bảo vệ chính quyền Xôviết non trẻ. Chính quyền Xôviết đã bắt giữ các nhà tư sản lớn, các tướng của Sa hoàng, các thành viên trụ cột các đảng ủng hộ chế độ trước đó. Một số trong những người này đã bị Nhà nước Xôviết Nga xử tử hình.

Năm 1922, Liên bang Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Xôviết được thành lập. Trong Liên Xô tồn tại những mâu thuẫn về dân tộc, sắc tộc, mâu thuẫn giữa các nước tự trị thuộc Nhà nước Liên bang, mâu thuẫn giữa chính quyền địa phương với chính quyền Trung ương Mátxcơva, mâu thuẫn giữa các nhóm có quan điểm đối lập nhau trong Đảng, Nhà nước và xã hội Xô viết.

Sau khi Lênin mất, Xtalin nắm quyền lãnh đạo Đảng Cộng sản và Nhà nước Liên Xô. Chính quyền Xtalin[6] đã sử dụng *hoạt động khủng bố* như là một phương thức nhằm mục tiêu cải tạo, xây dựng và bảo vệ chủ nghĩa xã hội ở Liên Xô, để củng cố quyền lực của Điện Cremlin, trấn áp, tiêu diệt những người chống đối. Từ đầu những năm 50 thế kỷ XX, hành động khủng bố được các tổ chức chính trị theo xu hướng ly khai ở Liên Xô sử dụng như một phương pháp đấu tranh đặc biệt chống lại chế độ xã hội chủ nghĩa ở Liên Xô. Các phần tử khủng bố đã

---

[3] Petrisev B. E. *Lịch sử chủ nghĩa khủng bố ở Nga // Chủ nghĩa khủng bố hiện đại: thực trạng và triển vọng. Mátxcơva*, Viện Xã hội học, 2000, tr. 19-20.

[4] Theo: Rappacôv Ph. I. *Thế kỷ của khủng bố: biên niên các vụ mưu sát*. Mátxcơva, 1997, tr. 409.

[5] Theo: *Sách đỏ của Uỷ ban An ninh đặc biệt Nga*, xuất bản lần thứ hai, Tập 1, Mátxcơva, 1989, tr.6.

[6] *Lịch sử Nga*, Mátxccơva, Đại học Tổng hợp quốc gia (MGU), 2003, tr. 496: *"Xtalin giữ những chức vụ cao nhất trong Đảng và Nhà nước Xôviết: Từ 1922-1953 Tổng Bí thư Trung ương Đảng Cộng sản Liên Xô, từ 1941-1953 Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng Liên Xô"*.

gây ra một số vụ khủng bố, điển hình là vụ nổ ở Mátxcơva vào cuối năm 1978 làm chết 29 người. Những kẻ khủng bố tuyên bố: "Chúng tôi đấu tranh chống lại chế độ Xôviết, chống lại Mátxcơva. Chúng tôi quyết định trả thù người Nga, không quan trọng khi đó là phụ nữ, trẻ em, cụ già - cái chính họ là người Nga"[7].

Trong thời kỳ cải tổ, Liên Xô chìm sâu vào khủng hoảng. Chủ nghĩa dân tộc cực đoan, chủ nghĩa ly khai phát triển mạnh mẽ, xảy ra xung đột và chiến tranh giữa các dân tộc, giữa các nước cộng hoà. Năm 1991 Liên Xô tan rã, Liên bang Nga ra đời trong khủng hoảng về chính trị, kinh tế - xã hội trầm trọng, đây là cơ hội tốt để chủ nghĩa khủng bố Nga đột biến "lớn lên" và trở nên cực kỳ nguy hiểm, tàn ác.

II. CHỦ NGHĨA KHỦNG BỐ Ở LIÊN BANG NGA HIỆN NAY

Tại nước Nga, trong khoảng một thập kỷ (từ 1986-1995) số vụ tội phạm đã tăng lên hơn 5 lần: "Năm 1986 số vụ tội phạm là 30.299 vụ, năm 1990 - 89.109 vụ, năm 1991 - 107.521 vụ và năm 1995 là 161.425 vụ"[8]. Theo các học giả Nga, tình hình chính trị, kinh tế-xã hội nước Nga trong thập kỷ 90 thế kỷ XX với đặc điểm là khủng hoảng về kinh tế và không ổn định về chính trị-xã hội là cơ sở tốt cho chủ nghĩa cực đoan, chủ nghĩa khủng bố phát triển.

1. Đặc điểm của chủ nghĩa khủng bố Nga trong giai đoạn hiện nay

Thứ nhất, *sử dụng bạo lực*. Chủ nghĩa khủng bố ở Nga sử dụng bạo lực trong thời kỳ quá độ nhằm phá hủy hệ thống cũ song không hình thành điều gì mới ở nước Nga. Tại Liên bang Nga, những cơ sở luật pháp - hành chính để đấu tranh chống tội phạm là: chế độ bảo vệ biên giới, chế độ hải quan, chế độ xuất - nhập cảnh, chế độ hộ chiếu, chế độ đăng ký hộ khẩu... Các chế độ trên hiện đang bị vi phạm, bị phá hủy và việc khôi phục chúng diễn ra rất chậm chạp.

Thứ hai, *sự liên hệ chặt chẽ giữa tội phạm hình sự và khủng bố chính trị*. Trong lĩnh vực này, các tổ chức tội phạm được xây dựng trên cơ sở sắc tộc. Ví dụ, các nhóm khủng bố Trécnhia gắn hoạt động của mình với tìm kiếm các nguồn tài chính, vũ khí cho các tổ chức tội phạm hình sự và chủ nghĩa cực đoan về chính trị.

Thứ ba, *tính chất tàn khốc và khinh miệt, coi rẻ cuộc sống* của đàn ông, phụ nữ, người già và trẻ con của chủ nghĩa khủng bố tại Nga hiện nay. Khi thực hiện các hành động khủng bố tàn bạo, các kẻ khủng bố tự coi mình là "chiến binh" thể hiện sự anh hùng, dũng cảm, đấu tranh vì dân tộc, nhằm mục đích chính trị, giành chính quyền và độc lập.

Thứ tư, *chủ nghĩa khủng bố ở nước Nga hiện nay có trong tay các loại phương tiện vũ khí, kể cả vũ khí hiện đại*. Chủ nghĩa khủng bố tại Nga do các lực lượng chính trị cực đoan kiểm soát đã đào tạo, sử dụng các chiến

---

[7] Dẫn theo: Ph. Đ. Bôbcôv, *Cremlin và chính quyền*, Mátxcơva, 1995.

[8] Như trên, sđd, tr. 79.

binh, những người có kinh nghiệm chiến đấu (kể cả người nước ngoài) và dùng họ thực hiện các chiến dịch khủng bố dã man trong lãnh thổ Liên bang Nga.

Thứ năm, *cần thiết khẳng định, chủ nghĩa khủng bố Nga là các tội phạm hình sự, chính trị, có tính chất quốc tế, hoạt động trên lãnh thổ Liên bang Nga với sự tham gia của các nhóm khủng bố nước ngoài và các tổ chức chính trị cực đoan.* Điều này thể hiện qua các sự kiện ở Trécnhia, trong nước Nga thời gian vừa qua[9].

2. Một số vấn đề về chủ nghĩa khủng bố Trécnhia

Trécnhia hiện là một nước cộng hoà tự trị nhỏ, một trong 89 chủ thể hành chính thuộc Liên bang Nga, diện tích xấp xỉ 1,7 vạn km^2, dân số khoảng 1 triệu người[10], nằm phía Nam nước Nga thuộc vùng Bắc Cápcadơ trên đường thông ra biển Caspi. Cuối thế kỷ 19, quân đội Nga đến vùng Bắc Cápcadơ, Trécnhia bị phụ thuộc vào nước Nga Sa hoàng. Trước khi Đại chiến thế giới thứ Hai nổ ra, lấy lý do thành lập khu phòng thủ chống phát xít Đức, Xtalin đã di dân bản địa ở Trécnhia đi Xibria. Chính sách này bị dân Trécnhia và cộng đồng quốc tế phản đối. Đến thời Khơrúpxốp, dân Trécnhia được quay về đất Tréchia. Mâu thuẫn dân tộc giữa Trécnhia với Nga và chủ nghĩa ly khai Trécnhia dần dần phát triển.

Năm 1991 Liên Xô tan rã, Liên bang Nga ra đời trong khủng hoảng. Lợi dụng cơ hội thuận lợi này, lực lượng ly khai Trécnhia lớn mạnh nhanh chóng, xuất hiện các nhà lãnh đạo (sau trở thành các trùm khủng bố) như: Đuđaev, Mácknađốp, Rađuev, Baraev, Basaev, Arsanốp... theo chủ nghĩa dân tộc cực đoan, đấu tranh với Mátxơva nhằm thành lập Nhà nước Hồi giáo độc lập Trécnhia, tách khỏi Liên bang Nga.

Trong cuộc bầu cử tại Trécnhia năm 1993, Đuđaev - nguyên Thiếu tướng quân đội Xôviết, người đã tham gia chiến tranh ở Ápganistan, nhà lãnh đạo của lực lượng ly khai thắng cử lên cầm quyền và tuyên bố Trécnhia ra khỏi Liên bang Nga.

Không chấp nhận sự việc trên, đầu tháng 12 năm 1994, Tổng thống B. Enxin tuyên bố chiến tranh và đưa quân đội Nga vào Trécnhia nhằm tiêu diệt phái dân tộc ly khai Trécnhia. Diễn ra cuộc chiến tranh Trécnhia lần một (1994-1996), trong cuộc chiến này quân đội Nga đã giết Đuđaev, song chưa giành thắng lợi hoàn toàn. Do đó, sau một thời gian đàm phán, ngày 12-5-1997 chính phủ Nga đã ký Hiệp định Hoà bình với thủ lĩnh phái ly khai Trécnhia Mácknađốp. Cuối

---

[9] Ippôlitôv C. H., Gôncharôv S. A. *Sự phát triển của hiểm họa khủng bố ở vùng Bắc Cápcadơ // Chủ nghĩa khủng bố hiện đại: thực trạng và triển vọng*. Mátxcơva, Viện Xã hội học, 2000, tr. 108-109.

[10] Theo tác giả Đ. Đ. Gacaev trong bài: "*Khủng hoảng ở Trécnhia sự phát triển mới và chủ nghĩa khủng bố*" // *Chủ nghĩa khủng bố hiện đại: thực trạng và triển vọng*, Mátxcơva, Viện Xã hội học, 2000, tr. 120. Năm 1989 dân số Trécnhia là 1,27 triệu người (trong số đó có khoảng 30% là người Nga và nói tiếng Nga), năm 1999 dân số Trécnhia chỉ còn khoảng 40 vạn (trong số này có 5 vạn người Nga).

năm 1997, tại Trécnhia lại diễn ra bầu cử và Máckhadốp chiến thắng lên cầm quyền, tiếp tục đường lối ly khai đối với Mátxcơva.

Từ giữa năm 1999, tình hình Trécnhia lại nóng bỏng khi chủ nghĩa ly khai - khủng bố Trécnhia do Tổng thống Máckhadốp cầm đầu tiến hành nhiều hành động khủng bố ở các địa phương trong Liên bang Nga. Trécnhia biến thành nơi tiếp nhận những tên khủng bố đến từ nước ngoài và là một trung tâm của chủ nghĩa khủng bố quốc tế. Do đó, tháng 8-1999 quân đội và chính quyền Trung ương Nga đã tiến hành cuộc chiến tranh Trécnhia lần hai với lực lượng ly khai - khủng bố Trécnhia[11]. Phái ly khai - khủng bố Trécnhia bị tổn thất nặng, song vẫn nhận được sự giúp đỡ của lực lượng khủng bố và phản động quốc tế. Chúng đã dùng chiến thuật đánh du kích và khủng bố, tiến hành các vụ nổ bom ở các thành phố lớn (kể cả thủ đô Mátxcơva) để đối phó với quân đội và chính quyền trung ương Nga. Lực lượng ly khai - khủng bố Trécnhia đã tiến hành nhiều vụ khủng bố dã man, nổi tiếng trong nước Nga. Sau đây là vụ việc điển hình:

- Tháng 9/1999, các nhóm khủng bố Trécnhia đã thực hiện một loạt vụ nổ bom vào các khu nhà chung cư cao tầng tại thành phố Builắc thuộc Bắc Ôsecchia, Mátxcơva (ngày 8 và 13 tháng 9/1999) và thành phố Vôngôđốp thuộc tỉnh Rôxtốp[12] giết chết và làm bị thương hàng nghìn dân thường.

- Tháng 10/2002, hơn 40 chiến binh khủng bố Trécnhia với súng và bom, mìn gài trên người đột nhập vào nhà hát trên phố Đubrốpxki tại Mátxcơva bắt giữ hơn 700 người (có nhiều người nước ngoài). Nhóm khủng bố nêu yêu sách đòi chính quyền Nga rút hết quân đội ra khỏi Trécnhia. Qua 3 ngày, đội đặc nhiệm Nga tấn công, những tên khủng bố bị tiêu diệt, song hơn 150 người chết và bị thương.

- Vụ nổ bom giết Tổng thống Trécnhia thân Nga - Akhmad Kađurốp vào đúng Lễ mừng chiến thắng 9/5/2004 tại thành phố Grôznưi - thủ đô Trécnhia.

- Vào ngày khai trường, ngày 1/9/2004, nhóm khủng bố Trécnhia tiến hành bắt cóc hơn 1.000 con tin (chủ yếu là học sinh) tại trường phổ thông ở thành phố Bêxla - Bắc Ôsecchia. Lực lượng đặc nhiệm Nga tấn công tiêu diệt bọn khủng bố, song hơn 300 nạn nhân chết và bị thương.

- Năm 2005, đặc nhiệm Nga đã hạ sát Máckhadốp.

- Trong tháng 10/2005, xảy ra vụ nhóm khủng bố tấn công quân đội Nga tại tỉnh Nam Trích (phía Nam nước Nga). Quân khủng bố gây ra vụ trên bị tiêu diệt song nhiều binh sĩ và dân thường đã chết và bị thương.

[11] *Lịch sử Nga*, sđd, tr. 476.

[12] *Lịch sử hiện đại Nga* (1945-2001). Mátxcơva, Nxb. AST, 2001, tr. 501.

Chiến tranh, khủng bố diễn ra ở Trécnhia gần một thập kỷ rưỡi vừa qua đã chia rẽ sâu sắc dân tộc Trécnhia. Hình thành hai nhóm trong cộng đồng Trécnhia: Phần lớn theo Mátxcơva chấp nhận Trécnhia là nước cộng hòa tự trị nằm trong Liên bang Nga; Một số khác theo chủ nghĩa dân tộc cực đoan, chủ nghĩa ly khai đấu tranh đòi thành lập Nhà nước Hồi giáo Trécnhia độc lập, tách khỏi Liên bang Nga.

3. Chính sách của chính quyền Trung ương Nga đối với chủ nghĩa khủng bố

Trong hai cuộc chiến tranh Trécnhia thời Tổng thống B. Enxin đã có lúc chính quyền Trung ương Nga tạm đình chiến và thương lượng với các lực lượng ly khai Trécnhia. Chính sách của Mátxcơva lúc đó là thừa nhận chính quyền của Mácknađốp và hứa giúp đỡ về kinh tế và tài chính để khôi phục Trécnhia, đổi lại Trécnhia chỉ "tự trị" nằm trong thành phần Liên bang Nga. Song chính quyền Mácknađốp không chấp nhận lập trường trên của Điện Cremlin, đòi rút hết quân đội Nga ra khỏi Trécnhia và Trécnhia độc lập. Thời kỳ này, nhiều nước phương Tây đã lợi dụng vấn đề Trécnhia để lên án chính quyền Trung ương Nga không tôn trọng và thực hiện nhân quyền, can thiệp vào công việc của Liên bang Nga.

Từ năm 2000 đến nay, V. Putin lên làm Tổng thống nước Nga và thực hiện chính sách cứng rắn trong vấn đề Trécnhia. Quan điểm của chính quyền V. Putin là không công nhận, không đàm phán với các lực lượng ly khai, khủng bố Trécnhia và kiên quyết tiêu diệt chủ nghĩa khủng bố Trécnhia, Trécnhia là một bộ phận thuộc Liên bang Nga, không chấp nhận Trécnhia độc lập, tách ra khỏi nước Nga.

Về phương diện quốc tế, sau sự kiện 11/9/2001 tại Mỹ, chính quyền V. Putin ủng hộ Mỹ chống khủng bố và tham gia liên minh chống khủng bố quốc tế do Mỹ đứng đầu, vì thế Mỹ, một số nước đồng minh của Mỹ xem nhóm ly khai Trécnhia như là nhóm khủng bố và Oasinhtơn ủng hộ Mátxcơva trong vấn đề Trécnhia.

Để giải quyết cuộc khủng hoảng ở Trécnhia, một mặt chính quyền V. Putin kiên quyết không đàm phán và tiêu diệt đến cùng các nhóm khủng bố Trécnhia, mặt khác ủng hộ các lực lượng dân tộc Trécnhia thân Nga lên nắm chính quyền tại Grôznưa, hứa đầu tư nhiều hơn để tái thiết, xây dựng Trécnhia và cho Trécnhia quyền tự trị rộng hơn trong Liên bang Nga.

4. Triển vọng cuộc đấu tranh chống khủng bố ở Liên bang Nga

Kể từ năm 1991 đến nay, cuộc đấu tranh chống khủng bố ở nước Nga diễn ra rất quyết liệt. Nhận định về triển vọng cuộc đấu tranh chống khủng bố ở Liên bang Nga tác giả bài viết đưa ra dự báo về ba khả năng tiến triển của cuộc đấu tranh chống khủng bố ở nước Nga trong thời gian tới.

Khả năng thứ nhất, quân đội và chính quyền Trung ương Nga sẽ chiến thắng nhanh chóng và hoàn toàn các lực lượng ly khai - khủng bố Trécnhia, khôi phục trật tự ở

Trécnhia theo Hiến pháp Liên bang Nga, xây dựng vững mạnh chính quyền dân tộc tự trị Trécnhia thân Mátxcơva, khôi phục và phát triển kinh tế - xã hội Trécnhia.

Khả năng này khó xảy ra trong nhiệm kỳ Tổng thống thứ hai của V. Putin. Dù rằng các lực lượng ly khai, khủng bố Trécnhia đã bị thiệt hại nặng nề, song mâu thuẫn giữa quân đội và chính quyền Trung ương Nga với các lực lượng ly khai, lực lượng theo chủ nghĩa dân tộc cực đoan Trécnhia quá lớn, hận thù giữa các nhóm này với người Nga rất sâu sắc và khó dung hòa. Chủ nghĩa khủng bố quốc tế và các thế lực phản động vẫn viện trợ, giúp đỡ chủ nghĩa khủng bố - chủ nghĩa ly khai và dân tộc cực đoan Trécnhia tồn tại.

Khả năng thứ hai, chủ nghĩa khủng bố Trécnhia lớn mạnh đột biến và giành thắng lợi trong cuộc chiến chống chính quyền Trung ương Liên bang Nga, giành độc lập và Nhà nước Hồi giáo Trécnhia ra đời. Trong tương quan so sánh lực lượng hiện nay giữa lực lượng quân đội và chính quyền Trung ương Nga với chủ nghĩa khủng bố - ly khai Trécnhia điều này rất khó xảy ra.

Khả năng thứ ba, cuộc đấu tranh giữa chính quyền và nhân dân Liên bang Nga và các lực lượng ly khai, khủng bố Trécnhia sẽ còn diễn ra dai dẳng, lâu dài. Chiến thắng của Mátxcơva với chủ nghĩa khủng bố sẽ phụ thuộc không chỉ ở kết quả thành tích của quân đội Nga trong các chiến dịch tiêu diệt các lực lượng khủng bố, ly khai mà còn phụ thuộc vào công cuộc đầu tư, tái thiết và phát triển kinh tế - xã hội tại Trécnhia, vào sự nghiệp nâng cao đời sống và dân trí cho cư dân bản địa và phụ thuộc vào công cuộc chống chủ nghĩa khủng bố quốc tế trên phạm vi toàn cầu.

Trong ba khả năng trên, khả năng thứ ba là khả năng có tính hiện thực nhất.

Tóm lại, chủ nghĩa khủng bố ở nước Nga có một lịch sử tồn tại lâu dài. Tại Liên bang Nga, chủ nghĩa khủng bố là thủ phạm gây ra những tội ác dã man. Cuộc đấu tranh chống chủ nghĩa khủng bố ở Nga hiện nay có thể còn diễn ra lâu dài, khốc liệt, song nhất định chủ nghĩa khủng bố Nga sẽ bị tiêu diệt. *Lập trường của Việt Nam là lên án chủ nghĩa khủng bố, ủng hộ Chính phủ và nhân dân Nga trong cuộc chiến chống chủ nghĩa khủng bố ở nước Nga hiện nay.* Chúng ta đồng ý với Fidel Castro rằng: "Dù nguồn gốc sâu xa của chủ nghĩa khủng bố như thế nào, dù các yếu tố kinh tế và chính trị ảnh hưởng đến nó như thế nào, và dù ai đó phải chịu trách nhiệm mang nó đến thế giới này, thì cũng không một ai có thể phủ nhận rằng chủ nghĩa khủng bố ngày nay là một hiện tượng nguy hiểm không thể bào chữa được về mặt đạo lý và phải bị loại trừ"[13].

[13] Fidel Castro: *"Chủ nghĩa khủng bố và khủng hoảng chiến tranh" // Về chủ nghĩa khủng bố,* Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, tr. 45.